

The article considers the ways of improving professional activity of a future language teacher. It focuses on the role of competence and personality oriented approaches to the education at higher school. The article considers the problem of special professional skills that contribute to solving current problems of teaching literature.

*The **purpose** of the research is to show the views of modern methodologists on the problem of forming professional skills of the future teachers of Ukrainian Language and Literature as a component of professional competence of a specialist.*

***Results.** The study of the scientific literature on the research problem shows that methodologists classify the skills of the future language teachers in a different way. Some scientists distinguish the following skills: the skill to operate the acquired knowledge in the professional activity; the skill to design pedagogical activity; the skill to carry out scientific pedagogical communication in the corresponding science; the skill to manage cognitive and research activities of students; the skill to carry out the selection and methodical processing of authentic materials; the skill to create educational and methodological complexes, different types of visibility; the skill to do research at the regional level; the skill to do scientific and pedagogical research with the elements of innovative information technologies; the skill to organize independent, individual and research work. Other scientists attribute cognitive, organizational, communicative and applied skills to professional ones.*

***Conclusions.** Professional skills of a language teacher occupy an important place in his pedagogical activity, in the process of education and upbringing of the younger generation since they form the professionalism of a teacher and characterize his readiness to the theoretical and practical pedagogical activity. Future language teachers should develop special professional skills that contribute to solving current problems of teaching literature. Therefore, we distinguish a set of priority skills that are necessary for the efficient professional activity of a language teacher. They are: informative, cognitive, organizational, and communicative and applied (practical).*

As the basis of modern methodology is orientation to the initiative and purposeful activity of a teacher, the task of every modern language teacher is to expand and deepen the acquired knowledge and skills in the process of independent scientific and research creative work. The problem of the content of professional skills of the mentioned groups requires further research.

***Key words:** professional competence; professional skill; professional skills; competence approach; personally oriented training; teacher of language and literature.*

Одержано редакцією 24.01.2018
Прийнято до публікації 02.02.2018

УДК 378: [37.091.12.011.3-051:811.161.2+821.161.2.09]:[37.018.43::004.032.6](045)

ЯЧМЕНИК Марина Михайлівна,
аспірант, Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка, Україна
e-mail: jachmenyk.m@gmail.com

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ МЕДІАОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

***Анотація.** Окреслено специфіку професійної діяльності, підготовку майбутніх учителів української мови і літератури засобами медіаосвіти. Визначено, що ефективна підготовка майбутніх учителів-словесників до застосування засобів медіа у фаховій діяльності, зокрема, під час вивчення професійно орієнтованих навчальних дисциплін, проведення педагогічної практики можлива, якщо врахувати положення таких*

методологічних підходів, як системний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний, аксіологічний, текстоцентричний і технологічний. Доведено, що на рівні методології основним є системний підхід, на рівні теоретичного обґрунтування механізму підготовки майбутніх учителів до застосування засобів медіаосвіти – особистісно-діяльнісний і компетентнісний, а на рівні практичної реалізації – текстоцентричний і аксіологічний.

Ключові слова: *учитель української мови і літератури; підготовка майбутніх учителів української мови і літератури; системний підхід; особистісно-діяльнісний підхід; компетентнісний підхід; текстоцентричний підхід; аксіологічний підхід; засоби медіаосвіти.*

Постановка проблеми. Реалізація вимог Концепції «Нова українська школа», формування в учнів ключових компетентностей потребує вчителів української мови і літератури, які здатні динамічно реагувати й ефективно працювати в умовах зростання обсягів медіаінформації, володіють уміннями відбирати безпечну й особистісно значущу медіаінформацію, інтерпретують, критично осмислюють, висловлюють власну незалежну позицію щодо будь-яких медіатекстів, створюють медіатексти і творчо впроваджують їх у власній професійній діяльності, проектують і проводять уроки з застосуванням засобів медіа, створюють атмосферу дослідницько-пізнавальної співпраці. Це особливо важливо в час неконтрольованого медіаспоживання розважальних медіазасобів і формування кліпової свідомості в учнівської молоді.

Важливість таких професійних і особистісних якостей актуалізує необхідність удосконалити підготовку майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності, зокрема, під час вивчення професійно орієнтованих навчальних дисциплін, проведення педагогічної практики з урахуванням низки нових наукових підходів, серед них: системного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, текстоцентричного, технологічного.

Основні принципи модернізації професійної підготовки майбутніх учителів і медіаосвітнього компоненту, медіаосвітніх технологій та інноваційних медіазасобів у підготовці задекларовано в Резолюції ЮНЕСКО щодо розвитку критичної медіаосвіти, Інформаційному меморандумі ЮНЕСКО «Застосування інформаційних та комунікаційних технологій у середній школі», Законах України «Про вищу освіту», «Про освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, державних цільових програмах «Про національну програму інформатизації», Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, Концепції нової української школи та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел засвідчує, що в теорії і практиці вищої освіти наявний достатній потенціал для вирішення наукових і практичних завдань, пов'язаних із проблемою підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності. Основні положення нової стратегії професійної підготовки фахівців із позицій нової філософії освіти представлені у працях В. Андрущенка, І. Зязюна, В. Кременя та ін. У дисертаційних працях останніх років висвітлено дидактичні засади формування готовності майбутніх учителів-філологів до застосування медіа у професійній діяльності (Т. Хижняк), формування готовності майбутніх педагогів до інтеграції медіаосвіти в освітній процес школи (О. Шипнягова). Однак недостатньо вивченими залишаються методологічні підходи щодо підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до професійної діяльності засобами медіаосвіти.

Мета статті: окреслити специфіку професійної діяльності майбутніх учителів української мови і літератури засобами медіаосвіти, схарактеризувати положення методологічних підходів підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових джерел [8, с. 38] дає можливість визначити сутність специфіки професійної діяльності:

Професійна діяльність – це цілеспрямована багатоступенева активність людини щодо формування смислотвірних мотивів, ціннісних орієнтацій на результати професійного продукту, який полягає в єдності емоційно-чуттєвого і розумового розвитку, вихованні рис справжньої особистості. Такий підхід дає підстави визначити професійну діяльність учителів української мови і літератури як цілеспрямований процес здійснення навчання і виховання учнів, проекцію й упровадження власного педагогічного досвіду, інтеграцію елементів засобів інформаційних технологій, формування в учнів навичок самостійної дослідницької роботи, розвиток у них інтересу і мотивації до навчання, створення атмосфери продуктивно-пізнавального співробітництва, підготовку науково-методичного супроводу навчальних предметів філологічного профілю й водночас постійне прагнення до саморозвитку і педагогічної майстерності. У межах нашого дослідження будемо дотримуватися цієї наукової думки.

Визначимо модель конкурентоздатного фахівця. За дослідницею О. Семенов, «модель фахівця» включає модель підготовки (реалізацію цілей і завдань вищої професійної освіти) і модель діяльності, тобто сферу конкретної професійної діяльності (мету, предмет, засоби, способи діяльності, аналіз професійних функцій, труднощів і помилок, перспективи даної галузі, створення і розвиток нових технологій, засобів і об'єктів діяльності) [11, с. 20].

Аналіз професіограми засвідчує, що професійна діяльність учителя української мови та літератури характеризується багатоплановістю: він виконує функції предметника, вихователя, організатора позакласної роботи, класного керівника, керівника гуртка, заступника директора школи, директора школи, чиновника-управлінця у відділах освіти, які всі разом працюють на єдину мету – виховання розумної, творчої, усебічно розвинутої особистості, яка готова критично сприймати, аналізувати, читати і створювати текст за допомогою засобів медіаосвіти. Учитель-словесник – це дослідник: йому важливо добре орієнтуватися в широкій фаховій інформації, знати сучасні наукові концепції, уміти залучати до наукового пошуку учнівську молодь, упроваджувати в освітній процес власні медіарозробки і медіаінтерпретації мовно-літературних текстів.

Серед складників професійної діяльності вчителя української мови і літератури вагоме місце займає медіаосвіта. Сучасний учитель-словесник – це вчитель-професіонал, котрий займає активну педагогічну позицію, має філологічно-педагогічний світогляд, відзначається інформаційною і дослідницькою культурою, ерудований, творчий майстер-комунікатор [12, с. 22]. Творчо працюючий педагог шукає і знаходить нові, більш раціональні навчально-виховні технології, з-поміж яких і медіаосвітні технології.

Зазначимо, що аналізовані джерела дають можливість окреслити поняття «медіаосвіта» (англ. mediaeducation від лат. media – засоби) як напрям у педагогіці (у «медіапедагогіці»), зокрема, як процесу розвитку і саморозвитку особистості на матеріалах та за допомогою засобів масової комунікації з метою розширення загальних, соціокультурних і професійно значущих знань, комунікативних і творчих здібностей [14, с. 38]. У межах статті увагу приділяємо саме такому аспекту медіаосвіти.

Характеризуючи поняття «медіазасоби», за робоче визначення приймаємо позицію дослідниці І. Челишевої, яка відносить до медіазасобів засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, поширення, сприйняття інформації і обміну її між автором і масовою аудиторією. Медіа бувають візуальні (друковані, фото, комп'ютерна графіка), аудіювальні (звукозапис), аудіовізуальні (кінематограф, телебачення, відео, Інтернет) [15, с. 7]. У роботі з учнями доцільно застосовувати дитячу преса, дитяче кіно, мобільні технології, Інтернет-сайти для дітей. Водночас фахівці наголошують на важливості попереджувати ризики застосування медіазасобів у дитячому середовищі.

Ефективна підготовка майбутніх учителів-словесників до застосування засобів медіа у фаховій діяльності, зокрема, під час вивчення професійно орієнтованих навчальних

дисциплін, проведення педагогічної практики можлива, якщо враховуватиме положення, зокрема, таких методологічних підходів, як системний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний, аксіологічний, текстоцентричний, технологічний. Зупинимося більш детально на кожному з методологічних підходів окремо.

За дослідницею І. Костіковою [7], сучасні методологічні підходи передбачають встановлення загальних педагогічних закономірностей як підґрунтя наукового пошуку, установа світоглядних позицій (філософських, наукознавчих, біологічних, психологічних ідей педагогічного дослідження та їх впливу на отримані результати і висновки). Нормативна сторона методології пов'язана з вивченням загальних принципів підходу до дослідження педагогічних об'єктів, із дослідженням системи загальних і спеціальних методів і прийомів.

Ураховуємо, що професійна підготовка вчителів повинна ґрунтуватися на загальних принципах методологічного дослідження: об'єктивність і обумовленість педагогічних явищ певними причинами; цілісний підхід у вивченні педагогічних явищ і процесів; вивчення явища у взаємозв'язку і взаємодії з іншими явищами; вивчення явища в його розвитку [7]. Поняття «підхід» учені характеризують як певну сукупність різноманітних засобів і прийомів, що діють певним чином на щось, на когось, як вихідну позицію, що складає основу медіа діяльності.

Системний підхід (сутність його визначаємо на основі наукових праць В. Безпалька, І. Блауберга, В. Загвязинського, Н. Кузьміної, В. Садовського та ін.) відображає загальний зв'язок і взаємозумовленість явищ, процесів навколишньої дійсності, дозволяє вивчати об'єкт, явище в динаміці [10]. Огляд наукових праць із проблеми дослідження дає підстави стверджувати, що підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти – це цілеспрямована діяльність, що представляє єдність змісту, структури, мети навчання і виховання, філологічних і педагогічних здібностей, набуття яких дає можливість формувати позитивну мотивацію студентів до педагогічної діяльності, сприяє оволодінню ними необхідним обсягом загальнокультурних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, дозволяє викладати філологічні предмети й виконувати пошуково-дослідну роботу за допомогою засобів медіаосвіти. Підготовка майбутніх учителів-словесників до застосування засобів медіаосвіти ефективна і повноцінна за умови взаємодії навчальних планів, програм, навчально-методичного забезпечення, аудиторної й самостійної, науково-дослідницької роботи, усвідомлення майбутніми вчителями особистісних і соціальних інтересів, розуміння мети викладацької діяльності. Розроблення і застосування комплексу засобів медіаосвіти передбачає врахування складного перебігу функціонування медіазасобів у сучасному мінливому інформаційному середовищі та, відповідно, багатоаспектність зв'язків між медіа середовищем і особливостями розвитку особистості.

Особистісно-діяльнісний підхід (Г. Балл, І. Бех, Є. Бондревська, О. Леонт'єв, О. Пехота та ін.) ґрунтується на принципах цінності суб'єкта освітнього процесу; врахування індивідуального досвіду студента, його потреб самореалізації, самовизначення, саморозвитку [9]. У контексті особистісно-діялісного підходу базовою тезою вважаємо думку С. Гончаренка [2], що полягає у твердженні: знання не передаються, а виробляються тільки суб'єктом власної діяльності, до того ж засвоєння знань відбувається в поєднанні зі способами дій із ними. Врахування положень підходу важливе для вибору викладачами серед медіапалітри саме тих засобів медіаосвіти, які повною мірою задовольнять пізнавальні, освітні, професійні, духовні потреби особистості. Важливо відзначити, що успішність підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти не була б якісною без залучення різних форм і методів діяльності.

Формування операційно-дієвого компонента готовності майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти забезпечувалося нами в дослідній роботі, яку проводили на базі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Скажімо, для створення власного творчого медіапродукту, під час занять застосовували програми основного пакету Google Apps: Gmail: сховище електронної пошти та інструменти для пошуку, що допомагають студентам швидко шукати потрібну інформацію й відправляти миттєві повідомлення прямо зі своїх акаунтів; документи Google: спільне застосування документів, електронних таблиць і презентацій, спільна робота в межах групи або всього навчального закладу в режимі реального часу; сайти Google: спільна робота і централізоване зберігання пов'язаних між собою документів, веб-змісту та іншої інформації на одному сайті; Google Відео для закладів освіти: це рішення для розміщення відеофайлів і організації спільного доступу до них, що дозволяє закладам освіти та іншим організаціям застосовувати відео як ефективний засіб внутрішнього обміну інформацією та спільної роботи. Для створення власних аудіозаписів студенти послуговувалися програмою AudioBoo: за допомогою такого інструменту можна записати і поділитися аудіо; програма Creaza пропонує інструменти для мозкового штурму, створення мультфільмів, а також редагування аудіо та відеоматеріалів; програму Evernote можна застосовувати як інструмент при плануванні занять. Twitter, Фейсбук застосовували для того, щоб брати участь у чатах, ділитися ідеями дистанційно, для самоорганізації та самоосвіти.

Упродовж трьох років на заняттях упроваджували технології практико зорієнтованого навчання (ділові та сюжетно рольові ігри, технології ситуативного моделювання, метод проекту), реалізація яких досягалася у процесі розроблення і проведення зі студентами ділової гри, тренінгів «Сучасний віртуальний світ: діти-небезпека-батьки», «Дитина у світі фейків», «Сетикет – етикет для медіасередовища»; «Свій блог – це реально!». Навчально-дослідницька діяльність учнів і студентів під час педагогічної практики сприяла формуванню медіавмінь школярів через процес спільної діяльності двох суб'єктів, у результаті чого відбувалася трансляція культурних цінностей. Результати портфоліо практик дозволили оцінити рівень сформованості медіавмінь майбутніх учителів української мови і літератури. Урахування методологічних основ особистісно-діяльнісного підходу зумовлено тим, що феномен медіаосвіти, використання медіазасобів у навчанні та вихованні дітей та учнівської молоді спрямовані на розвиток та саморозвиток особистості медіазасобами.

Специфіка компетентнісного підходу (І. Зязюн, О. Овчарук, М. Пентилюк, О. Семенов) полягає в тому, що засвоюються не «готові знання», а «прослідковуються умови походження даного знання» [3]. Як зазначає І. Зязюн, «головною метою вищої освіти має бути становлення цілісної і цілеспрямованої особистості, готової до вільного гуманістичного орієнтованого вибору й індивідуального інтелектуального зусилля, що володіє багатofункціональними компетентностями» [5, с. 13].

В «Енциклопедії освіти» поняття «компетентність у навчанні» трактується як набуття молоді людиною не лише під час вивчення предмета, групи предметів, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища» [4, с. 408]. Отже, компетентність є реальною демонстрацією набутих знань і відповідних умінь, навичок людини як суб'єкта професійної діяльності, володіння нею відповідними компетенціями і здатність їх застосовувати у відповідних професійних ситуаціях.

У дослідженні О. Семенов представлено модель учителя-словесника на компетентнісному рівні. Професійну компетентність майбутнього вчителя української мови і літератури вчена визначає «як ступінь сформованості знань, умінь, філологічних і педагогічних здібностей, ціннісних орієнтацій, інтегративних показників культури мовлення, стилю спілкування, необхідних для якісного виконання педагогічної діяльності» [12, с. 32].

Однією з вагомих складових професійної компетентності виступає інформаційна компетентність. У Концепції Нової української школи [6] медіаосвітній компонент подається як один із провідних методологічних підходів в освітньому просторі вищої школи України та орієнтує підготовку майбутніх учителів української мови і літератури на професійну сферу. Саме компетентнісний підхід наголошує на необхідності застосування професійно зорієнтованих засобів медіа на різних етапах навчання майбутніх учителів у закладах вищої освіти.

Такий підхід реалізувався у процесі викладання курсу української мови за професійним спрямуванням, психолого-педагогічних курсів, під час лекцій (постановка проблемних питань; включення елементів евристичної бесіди, дискусійних питань), практичних занять (виконання завдань на перевірку умінь аналізувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати), індивідуальної роботи (робота з медіаджерелами, підготовка медіащоденника). Робота з медіатекстом у наукових гуртках дозволила систематизувати набуті знання, сформувати систему ключових медіапонять, збагачувала медіакультуру.

Контекстний підхід полягає в тому, що форми, методи, засоби діяльності у вищій школі спрямовані на майбутню професійну діяльність і професійний розвиток [1, с. 53]. Під час організації контекстного навчання, зазначає А. Вербицький, основним є розвиток здібностей студентів до компетентного виконання професійних функцій, набуття умінь швидкого реагування на завдання відповідно до професійних ситуацій і опанування професійною діяльністю у повному обсязі. Усе це мотивує пізнавальну діяльність, а сам процес учіння набуває особистісного смислу, інформація перетворюється в особисте знання студента [там само, с. 45].

Зокрема, у процесі вивчення майбутніми вчителями-словесниками професійно орієнтованих дисциплін важливо за допомогою навчальних, рольових ігор відтворювати контекст майбутньої професійної діяльності, а саме: створювати модель уроків не тільки з допомогою засобів медіаосвіти, а й активно застосовуючи матеріали засобів медіаосвіти.

Формування інформаційних, аналітико-інтерпретаційних, текстово-жанрових, мовнокомунікативних, проектних умінь студентів відбувалося на заняттях зі спецкурсу «Медіакультура вчителя-словесника», у науковому гуртку «Медіакультура вчителя-словесника». На заняттях пропонували завдання на розвиток умінь визначати найбільш ефективні методи збирання й опрацювання інформації, доводити правильність дослідницької позиції, оцінювати медіапродукт, створений іншим студентом і створювати власний медіатекст, планувати дослідну роботу в школі. Спецкурс дав можливість зорієнтуватися в методологічних підходах і принципах медіааналізу, вивчити досвід відомих учених у галузі медіа і методики застосування медіа, підготувати медіапроект, відредагувати фаховий текст, вибудувати оптимальні комунікативні стратегії дискусії. Набуті вміння студенти реалізовували в наукових роботах на конкурс, у конспектах інтегрованих уроків, у виступах на конференціях.

Аксіологічний підхід (В. Андрущенко, В. Кремень, І. Зязюн, Л. Хомич, Т. Усатенко та ін.) проголошує людину як найвищу цінність суспільства, дозволяє вивчати явища (у тому числі і педагогічні) під кутом закладених у них можливостей задоволення потреб людини. У контексті нашого дослідження значущим є напрацювання Т. Усатенко [13], здійснений дослідницею контент-аналіз основних понять аксіології, суб'єкт-об'єктної природи цінностей, світ яких утворює сама людина. Цінності, виконуючи функцію стимулів, створюють умови для реалізації особистості. Ціннісними орієнтаціями вчителя-словесника є любов і відданість професії, повага до учнів, творчість, відповідальність, порядність, професіоналізм.

В основі уроку української мови в загальноосвітній школі, практичного заняття з мовознавчих дисциплін у закладі вищої освіти має бути покладена модель цінностей

суспільства, громади, особистості, що відображені в медіа продуктах майбутніх учителів-словесників. Опрацювання медіа джерел, створення і представлення суспільству власних готових медіа продуктів, що здійснюється викладачем і студентом-філологом у науково-дослідницькій співпраці і співдії, має бути спрямоване на формування загальнолюдських і національних цінностей, ціннісних орієнтацій особистості, вибудову ціннісної поведінкової моделі, активне становлення, самореалізацію, а також самовираження і самовдосконалення особистості в сучасному світі. Скажімо, можна застосовувати форми створення соціальної реклами: «Я думаю рідною, а – ти?», «Наше багатство – мова» і т.д., або ж відеоролики «Хвилинка правильного слововживання», аудіореклама до Дня писемності, тематичних заходів. Усі матеріали відображені на електронній сторінці в соціальній мережі Фейсбук «Медіакультура вчителя-словесника» https://www.facebook.com/groups/1544313565646322/?ref=br_rs. Неоціненним для формування ціннісного ставлення до себе, однокласників, родини, країни є створення у творчій співпраці учителя-редактора і учнів-журналістів шкільних газет, тематичних електронних буклетів.

Освітньо-виховне середовище філологічного факультету має сприяти культурно-освітньому розвитку студентів із допомогою застосування засобів медіаосвіти. У межах такого закладу набувається досвід культурної поведінки, надається допомога і підтримка в культурній самоідентифікації та самореалізації творчого потенціалу. Адже одними з професійних завдань вчителів-словесників є: вимоги до вивчення української мови як потужного носія ідентичності нації, вдумливого гармонійного світосприйняття і самоідентифікації, опанування загальнолюдськими і національними цінностями, розвитку виховного та естетичного смаку. Шляхом залучення засобів медіаосвіти до професійної діяльності вчитель піклується про підвищення загальної освіченості молодих громадян України, духовне збагачення, активне становлення в сучасному світі творчого, культурного і компетентної особистості з самостійним критичним мисленням, високими загальнолюдськими і морально-етичними орієнтирами.

Для нашого дослідження важливий текстоцентричний підхід, розгляд якого здійснюємо з урахуванням дослідницьких позицій Н. Голуб, О. Горошкіної, О. Куцевол, Л. Мацько, О. Семенов. Результатом роботи над медіатекстом може бути медіащоденник, конспект, анотація, наукова стаття, наукова доповідь, кваліфікаційна робота, медіа проект. Кожний продукт супроводжує усвідомлене й осмислене читання, критичний аналіз, інтерпретація, створення на основі набутого досвіду власних фахових (наукових і навчальних, різножанрових) текстів.

В основі роботи з фаховим (медіа) текстом має враховуватися робота зі словом. Текстоцентричний підхід дає можливість більш глибоко пізнати різножанрові тексти, здійснити аналіз ключових слів у різних функціональних і семантичних виявах, аналіз мовно-поетичних засобів. Слово, його функціональні вияви становить основу мовно-комунікативних умінь. Кожний текст, слушно зауважують Л. Мацько, О. Семенов, має стимулювати якісну зміну, розширення і поглиблення загальної картини світу як автора тексту, так і того, хто його читає.

Технологічний підхід (М. Бершадський, В. Гузєєв, М. Кларін, Г.Селевко, М. Чошанов та ін.) дозволяє реалізовувати завдання інструментального управління процесом підготовки майбутніх учителів до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності. Застосування ідей технологічного підходу в освіті було б неможливим без прогностичного характеру освітнього процесу в закладах вищої освіти, урахуванням найкращих здобутків практичного досвіду підготовки майбутніх фахівців-словесників, оптимальне використання наявних ресурсів, зокрема засобів медіаосвіти і вибір найбільш ефективних технологій для вирішення поставлених завдань.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, на основі аналізу наукових джерел, дослідної роботи приходимо до висновку щодо нової ролі вчителя української мови і літератури, який має ефективно працювати в умовах зростання обсягів медіаінформації, володіти вміннями відбирати безпечну й особистісно значущу медіаінформацію, інтерпретувати, критично осмислювати її, висловлювати власну незалежну позицію щодо будь-яких медіатекстів, створювати медіатексти і творчо впроваджувати їх у власній професійній діяльності, проектувати і проводити уроки з застосуванням засобів медіа, створювати атмосферу дослідницько-пізнавальної співпраці.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / А. А. Вербицкий. – Москва : ИЦПКПС. – 2004. – 84 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / [гол. ред. С. Головка]. – Київ : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Громыко Ю. В. Понятие и проект в теории развивающего образования В. В. Давыдова // Известия РАО. – 2000. – № 2. – С. 36–38.
4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремінь ; Акад. пед. наук України. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Зязун І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи // Педагогічна майстерність : проблеми, пошуки, перспективи : [монографія] / І. А. Зязун. – Київ ; Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10–18.
6. Концепція нова українська школа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
7. Костікова І. І. Сучасні методологічні підходи професійної підготовки вчителя засобами інформаційно-комунікаційних технологій / І. І. Костікова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 8. – С. 79–83.
8. Педагогіка : педагогические теории, системы, технологии : учеб. пособие [для студ. сред. пед. учеб. заведений] / С. А. Смирнов, И. Б. Котова, Е. Н. Шиянов, Т. П. Бабаева и др. – Москва : Изд. центр «Академия», 1998. – 512 с.
9. Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя [монографія] / О. М. Пехота, А. М. Старєва. – Миколаїв : Видавництво «Іліон», 2006. – 272 с.
10. Садовский В. Н. Основания общей теории систем / В. Н. Садовский. – Москва : Наука, 1974. – 279 с.
11. Семенов О. М. Фахова практика вчителя-словесника : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. М. Семенов, Л. О. Базиль, Т. І. Дятленко. – Луганськ : Ноулідж, 2011. – 496 с.
12. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія / О. М. Семенов. – Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. – 404 с.
13. Усатенко Т. П. Українознавча ціннісно-смілова концептосфера – важливий чинник у підготовці майбутнього педагога / Т. П. Усатенко // Аксіологічний підхід – основа формування цілісної особистості майбутнього педагога : монографія. – Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2010. – С. 59–72.
14. Федоров А. В. Медиаобразование : история, теория и методика / А. В. Федоров. – Ростов-на-Дону : Изд-во ЦВВР, 2001. – 708 с.
15. Чельшева И. Медиаобразование для родителей : освоение семейной медиаграмотности. Научно-популярное издание / И. Чельшева. – Таганрог : Изд-во ТТИ ЮФУ, 2008. – 184 с.

References

1. Verbitsky, A. A. (2004). *Competency Approach and Context Learning Theory*. Moscow: ICPKPS (in Russ.)
2. Goncharenko, S. U. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. Kyiv: Lybid' (in Ukr.)
3. Gromyko, Yu. V. (2000). *Concept and project in the theory of developing education*. Izvestiya RAO, 2, 36–38 (in Russ.)
4. *Encyclopedia of Education*. (2008). Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv: Yurincom Inter (in Ukr.)
5. Zyzun, I. A. (2005). *Philosophy of progress and forecast of the educational system*. Pedagogical skill: problems, searches, prospects: monograph. Kyiv; Glukhiv: RVV GDPU, 10–18 (in Ukr.)
6. *Concept New Ukrainian School*. Retrieved from http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/ (in Ukr.)
7. Kostikova, I. I. (2008). Modern methodological approaches of teacher training by means of information and communication technologies. *Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu (Pedagogics, psychology and medical and biological problems of physical education and sports)*, 8, 79–83 (in Ukr.)
8. Smirnov, S. A., Kotova, I. B., Shiyanov, E. N., & Babayev, T. P. (1998). *Pedagogics: Pedagogical Theories, Systems, Technologies*. Moscow: Academy (in Russ.)
9. Pekhota, O. M. (2006). *Personally-oriented learning: teacher training*. Mykolaiv: Publishing house «Ilyon» (in Ukr.)

10. Sadovsky, V. N. (1974). *Foundations of the general theory of systems*. Moscow: Science (in Russ.)
11. Semenog, O. M., Basil, L. O., & Dyatlenko, T. I. (2011). *Professional practice of a teacher-translator*. Lugansk: Nullidzh (in Ukr.)
12. Semenog, O. M. (2005). *Professional training of future teachers of the Ukrainian language and literature*. Sumy: GDP «Mriya-1» (in Ukr.)
13. Usatenko, T. P. (2010). *Ukrainian value-semantic concept sphere – an important factor in the preparation of the future teacher*. Axiological approach – the basis of the formation of a coherent personality of the future teacher: monograph. Kyiv; Nizhyn: Publisher Lysenko M. M. (in Ukr.)
14. Fedorov, A. V. (2001). *Media education: history, theory and methodology*. Rostov: VCVR (in Russ.)
15. Chelysheva, I. (2008). *Media education for parents: development of family media literacy*. Taganro (in Russ.)

Abstract. *YACHMENIK Marina Mihaylivna. Preparation of future teachers of Ukrainian language and literature to use media works in professional activities: methodological approaches.*

Introduction. *The article describes the content of the training of future teachers of the Ukrainian language and literature to the use of media education. Also, the methodological approaches of professional training of future teachers of the Ukrainian language and literature to the use of media education in professional activities are defined. It is stated that the professional activity of the teacher of the Ukrainian language and literature is characterized by multiplicity: he serves as a subject, teacher, organizer of extracurricular activities, a class leader, the head of the circle, the deputy director of the school, the director of the school, the official-manager in the departments of education, who all work together for a single goal – to educate a clever, creative, fully developed personality that is ready to critically perceive, analyze, read and create text with the help of media education.*

The purpose of the article: to outline the specifics of the professional activities of future teachers of the Ukrainian language and literature by means of media education, to describe the provisions of methodological approaches for the preparation of future teachers of the Ukrainian language and literature to the use of media education in professional activities.

Results. *It has been determined that media education as a component of the educational process should contribute to the formation of a person's media culture in society. In work with students it is efficient to use the children's press, children's cinema, mobile technologies, Internet sites for children. At the same time, it is important to prevent the risks of using mediums in the children's environment.*

Moreover, the levels of methodology are characterized, in particular – system approach; personal-activity and competence – at the level of theoretical substantiation of the mechanism of future teachers of the Ukrainian language and literature training to the use of media education; cultural, axiological – at the level of practical implementation.

Originality. *It has been highlighted that the processing of media sources, the creation and presentation to the society of media products, made by a teacher and student-philologist in research cooperation, according to the axiological approach, should be aimed at the formation of universal and national values, values of personality orientation, the construction of a value behavioral model, active formation, self-realization, as well as self-expression and self-improvement of the individual in the modern world.*

Conclusion. *on the basis of the analysis of scientific sources, research work, we arrive at a conclusion on the new role of the teacher of the Ukrainian language and literature, which must work effectively in the conditions of the growth of the media information, possess the ability to select safe and personally meaningful media information, interpret, critically understand it; express their own independent position on any media text, create media texts and use them creatively in their own professional activities, design and conduct lessons using media, creating an atmosphere of research and cognitive cooperation.*

Key words: *teacher of the Ukrainian language and literature; training of future teachers; systemic; personality-activity; competence; culturological; text-centric; axiological approaches; means of media education.*

*Одержано редакцією 05.02.2018
Прийнято до публікації 09.02.2018*

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія педагогічні науки
№ 3. 2018

Відповідальний за випуск:
Шпак В. П.

Відповідальний секретар:
Михальчук О. О.

Комп'ютерне верстання:
Любченко Л. Г.

Підписано до друку 28.02.2018.
Формат 84x108/16. Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 14,9. Обл. вид. арк. 15,0.
Замовлення № 145. Тираж 300 прим.

Бізнес-інноваційний центр
Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького
18000, Україна, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205.
тел.: (0472) 33-69-05

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.